

Львівський національний медичний університет імені
Данила Галицького
Кафедра філософії та економіки

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-
практичної конференції

**РЕФОРМАЦІЯ І
ТРАНСФОРМАЦІЯ
СУСПІЛЬСТВА:
досвід минулого і
виклики сучасності**

8-9/12.2017

м. Львів

DANYLO HALYTSKY LVIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

DEPARTMENT OF PHILOSOPHY AND ECONOMICS

DEPARTMENT FOR RELIGIOUS AFFAIRS AND NATIONALITIES
OF THE MINISTRY OF CULTURE OF UKRAINE

"REFORMATION-500" LVIV REGIONAL INTERDENOMINATIONAL ORGANIZING COMMITTEE
UKRAINIAN ASSOCIATION OF RELIGIOUS STUDIES
UKRAINIAN ASSOCIATION FOR RELIGIOUS LIBERTY

*On the occasion of the 500th anniversary
of the Reformation*

THE REFORMATION
AND TRANSFORMATION OF SOCIETY:
PAST EXPERIENCES
AND CONTEMPORARY CHALLENGES

THESES OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

December 8-9, 2017, Lviv

LWOWSKI NARODOWY UNIWERSYTET MEDYCZNY
IM. DANYŁA HALICKIEGO

ZAKŁAD FILOZOFII I EKONOMII

DEPARTAMENT DS. RELIGII ORAZ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
MINISTERSTWA KULTURY UKRAINY

LWOWSKI OBWODOWY MIĘDZYKONFESYJNY KOMITET
ORGANIZACYJNY «REFORMACJA-500»
UKRAIŃSKA ASOCJACJA BADACZY RELIGII
UKRAIŃSKA ASOCJACJA RELIGIJNEJ SWOBODY

Z powodu obchodów 500-lecia Reformacji

REFORMACJA
I TRANSFORMACJA SPOŁECZEŃTWA:
DOŚWIADCZENIA PRZESZŁOŚCI
ORAZ WYZWANIA WSPÓŁCZESNOŚCI

MATERIAŁY MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ

8-9 grudnia 2017, Lwów

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ

ДЕПАРТАМЕНТ У СПРАВАХ РЕЛІГІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ
МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ОРГКОМІТЕТ «РЕФОРМАЦІЯ-500»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЗНАВЦІВ
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ

З нагоди відзначення 500-річчя Реформації

РЕФОРМАЦІЯ
І ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА:
ДОСВІД МИНУЛОГО
І ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

8-9 грудня 2017, Львів

Рекомендовано до друку засіданням Вченої ради
фармацевтичного факультету Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького (протокол №3 від 23 листопада 2017 року)

Упорядники:

Держко І. – д. філософ. н., професор
Процюк Р. – магістр філософії, викладач

Редколегія:

Держко І. – д. філософ. н., професор (наук. редактор)
Васильєва І. – д. філософ. н., професор
Сленський В. – д. філософ. н., професор
Качкан В. – д. філолог. н., професор
Колодний А. – д. філософ. н., професор
Любащенко В. – д. філософ. н., професор
Соловій Р. – д. філософ. н, ст. н. співр.
Утюж І. – д. філософ. н., професор
Филипович Л. – д. філософ. н., професор
Ханжи В. – д. філософ. н., професор
Черенков М. – д. філософ. н., професор
Чорноморець Ю. – д. філософ. н., професор
Woodbridge R. – Doctor of Philosophy, Professor
Процюк Р. – магістр філософії, викладач (відпов. секретар)

Реформація і трансформація суспільства: досвід минулого і виклики сучасності: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (8-9 грудня 2017 р., Львів). — Львів, 2017 — 274 с.

До збірника включено тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Реформація і трансформація суспільства: досвід минулого і виклики сучасності» (8-9 грудня 2017, м. Львів), організованої з нагоди святкування 500 – річчя Реформації. Матеріали висвітлюють результати досліджень щодо інтелектуальних витоків Реформації і її соціального контексту; секулярного виміру Реформації і його наслідків для розвитку Західної цивілізації; Реформації і антропологічного повороту у європейській свідомості Нового часу; релігійного плюралізму Реформації, його ролі у формуванні культури співіснування і свободи віросповідання; впливу Реформації на становлення сучасних правових ідей, становлення ліберальної демократії, розвиток ідеї та практики громадянського суспільства та трансформацію економічних процесів; культурних імпульсів Реформації і їх реалізації в різних європейських контекстах; соціальної місії Церкви в умовах постсекулярного суспільства; ціннісно-смыслових пріоритетів та етичного вчення Реформації в контексті трансформації українського суспільства; значення реформаційного досвіду у формуванні сучасної повсякденної релігійності; особливостей релігійних процесів у постмодерних суспільствах.

Для науковців, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться філософією і соціологією релігії та богослов'ям.

Матеріали опубліковані у авторській редакції

Автори несуть повну відповідальність за грамотність текстів,
точність наведених фактів, цитат, покликань та оформлення бібліографії

<i>Сленський Віктор Євгенович</i> ПРОТЕСТАНТИЗМ І ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ЧЕРЕЗ ПІВТИСЯЧОЛІТТЯ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ РЕФОРМАЦІЇ	80
<i>Щенко Тетяна Анатоліївна</i> КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ЯК СКЛАДНИК ЦІЛІСНОСТІ РЕЛІГІЙНО- ФІЛОСОФСЬКОГО ТЕКСТУ (НА ПРИКЛАДІ АВТОБІОГРАФІЧНОГО ТВОРУ СВЯТОГО АВГУСТИНА «СПОВІДЬ»)	82
<i>Жадько Віталій Андрійович, Бідзіля Петро Омелянович</i> ПРОГРАМНІ ІДЕЇ ЛЮТЕРА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ.	86
<i>Завідняк Богдан Теодорович</i> БЛАЖ. АНТОНІО РОЗМІНИ-СЕРБАТІ ТА ІМАНУІЛ КАНТ: ТЕОДИЦЕЙНІ РОЗБІЖНОСТІ ФІЛОСОФІВ.	90
<i>Зубарев Віктор</i> НЕОБХОДИМОСТЬ РЕФОРМАЦІЇ	94
<i>Іванова Карина Андріївна, Лантух Алла Павлівна</i> ПРОБЛЕМА ЗДОРОВ'Я В АСПЕКТІ ХРИСТИНСЬКОГО РОЗУМІННЯ	99
<i>Іванова Карина Андріївна, Хіріна Ганна Олександрівна, Савченко Альона Олександрівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ГАРМОНІЇ ФІЛОСОФІЇ ТА РЕЛІГІЇ.	103
<i>Карівець Ігор Володимирович</i> РЕФОРМАЦІЯ ЯК РЕВОЛЮЦІЯ СУБ'ЄКТНОСТІ ¹⁶ ЛЮДИНИ: МАРТІН ЛЮТЕР.	105
<i>Ковалив Петр Іванович</i> ТЕОРИЯ КАРАТЕЛЬНОГО ЗАМЕЩЕНИЯ: КРИТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ.	107
<i>Ковчак Володимир Орестович</i> КОНТИНУАЛЬНІСТЬ БОГА І СУБ'ЄКТА В МЕТАФІЗИЦІ РЕНЕ ДЕКАРТА	109
<i>Качкан Володимир Атаназійович</i> ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ – СУСПІЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ОСОБИСТА ПОЗИЦІЯ: «НА ТОМУ СТОЮ І НЕ МОЖУ ІНАКШЕ»	112
<i>Карпенко Катерина Іванівна</i> ВПЛИВ ІДЕЙ ЛЮТЕРА НА РОЗУМІННЯ ЖІНОЧОГО СВЯЩЕНСТВА.	118
<i>Колодний Анатолій Миколайович</i> ПРОТЕСТАНТИЗМ В РЕЛІГІЙНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ	121
<i>Кудин Олександр Олександрович</i> ПИТАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ІСЛАМІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	129
<i>Лантух Ігор Валерійович</i> САКРАЛЬНЕ СПІРІЙНЯТТЯ ПРАЦІ, БІЗНЕСУ ТА БАГАТІСТВА У КОНТЕКСТІ ПРОТЕСТАНТИЗМУ ТА ПРАВОСЛАВ'Я	133
<i>Левченко Тетяна Григорівна</i> КОНЦЕПТ ВІРИ В СУЧАСНІЙ ПРОТЕСТАНТСЬКІЙ ТЕОЛОГІЇ	136
<i>Лосик Ореста Миколаївна</i> ЕМАНСИПАЦІЙНІ ДОСВІДИ СУЧАСНОСТІ: ВІД РЕФОРМАЦІЇ ДО ПОСТМОДЕРНУ	138
<i>Луц Уляна Ігорівна</i> РЕФОРМАЦІЯ ТА «РОЗЧАКЛУВАННЯ» СВІТУ	140
<i>Любащенко Вікторія Іванівна</i> РЕФОРМАЦІЯ ЯК РЕФОРМА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ.	142
<i>Мартинюк Юрій Іванович</i> КРИЗА АВТОНОМІЇ ТА ЇЇ ВИКЛИКИ ПЕРЕД ХРИСТИЯНСТВОМ.	144

Мартинюк Юрій Іванович

*докторант морального богослов'я, старший викладач кафедри богослов'я
Українського католицького університету, викладач кафедри філософії
та економіки Львівського національного медичного університету
імені Д. Галицького, м. Львів, Україна*

КРИЗА АВТОНОМІЇ ТА ЇЇ ВИКЛИКИ ПЕРЕД ХРИСТИЯНСТВОМ

31 жовтня 1517 року у, м. Віттенберг Мартін Лютер – на той час ще августинський монах – вивісив на воротах місцевого храму свої «95 тез», як знак неприйняття впровадження тодішньою верхівкою Католицької Церкви заходів стосовно сприяння побудови собору Св. Петра і порятунку душ християнського світу. На той момент тези не вмщали ані заперечення верховної влади римського Архисерея, ані відкидання інституційної церковної організації і Св. Тайн як необхідних посередників між Богом і людиною. Вони оспорювали розповсюджену тогочасну практику індульгенцій, що не відповідала внутрішньому змісту вчення Христової Церкви. Від цього моменту узагальнено прийнято вважати початок суспільно-політичного руху Реформації, основними формами якого стали утворення автономних та місцевих, незалежних і національних церковних структур (1555р. – Німеччина, 1537р – Данія та Норвегія, 1525р. – Швеція і Фінляндія, 1534 – Англія і ін.), які формувались в першу чергу за територіальною ознакою та особливостями свого віровчення. Поширення руху в різних місцях Європи супроводжувалось протистояннями, виступами із застосуванням зброї та кровопролиття, як стосовно прихильників католицизму, так і між різними ідейними гілками Реформації. Згодом, від сформованих Реформацією національних церков відкололись ідейно відмінні гілки, що теж не рідко зазнавали переслідувань від своїх попередників. Збірна назва, яка об'єднує всі гілки Реформації – Протестанти (від «Шпайерської протестації»), загальна чисельність яких по світу становить понад 800 млн. Процес розгалужень Реформації триває постійно, що має своє джерело у основах протестантського віровчення та його модифікаціях. Найбільшу частку, майже 39%, серед усіх протестантів складають саме незалежні позаденомінаційні спільноти. Частка ж Лютеран серед протестантських деномінацій складає 9,7% [1].

Оцінка і аналіз появи та впливу Реформації на суспільно-історичні процеси проводилась багатьма відомими дослідниками та науковцями у різних галузях знань та з різних точок зору. Один із найбільш відомих аналізів впливу Реформації на розвиток суспільства належить авторству «батька» соціології Максу Веберу, який прослідковував закономірність між релігійними переконаннями (ідеї обов'язку, покликання, аскези, того, заради чого може бути все інше) та максими повсякденного економічного життя, тобто тих культурно-поведінкових норм, що можна назвати духом капіталізму [2]. Проте, знайшлися і такі дослідники суспільно-цивілізаційних процесів, які спростовували однозначність веберівської тези, зокрема стосовно невідповідності застосування методології історичного співставлення підприємницької етики 19 ст. із дійсністю двох, а то й навіть чо-

тирьохсотлітньої давнини [3, 150]. Професор Гарвардського університету і по сумісництву Оксфордського та Стенфордського, Ніл Фергюсон стверджує, що твердження «батька» соціології не позбавлене суперечностей, коли, беручи до уваги протестантські максими, не може їх узгодити. Так ідея професійного покликання стає з одного боку конститутивним компонентом духу капіталізму, а з іншого – християнська аскеза, яка має ірраціональний характер для ідеального капіталістичному типу підприємця. Поряд з тим, на основі проведеного емпіричного дослідження із 276-ма містами Німеччини з 1300 по 1900 рік було спростовано вплив протестантизму на процес їх економічного зростання, а також і деякі порівняльні дослідження інших країн дійшли схожих висновків. Процеси та тенденції, які дали поштовх до розвитку економічного прогресу мали місце ще до Реформації [4, 336-345].

Потреба у процесі реформування Католицької Церкви відчувалась внутрішньо ще задовго до початку руху Реформації. Головним завданням, а водночас і трудностю було при зміні форми, тобто способу існування, не зазнати втрати змісту та наповнення Христової віри у її незмінному вигляді. Форма і зміст як нерозривно пов'язані між собою, так і відносно самостійні. Один і той самий зміст може мати різні форми. А форма – різний зміст. Гегель підкреслював взаємозв'язок і взаємозумовленість форми й змісту: зміст оформлений, а форма змістовна. Змістом є сукупність елементів, процесів, зв'язків, які становлять певне явище чи предмет, майже ідентичне поняттю «сутність», яке є більш абстрактнішим та ширшим. Форма ж є вираженням змісту, його обумовленням. Це внутрішня і зовнішня організація змісту, спосіб його існування, який має певну визначеність, стабільність і самостійність.

Наслідком бажання Лютера віднайти належну форму до змісту Христової віри в Христовій Церкві вірних стало поступове викривлення змісту. Згодом, коли зміст віри протестантизму був сформований, форма його майже лишилась незмінна, лише отримала вигляд менших копій першоформи. Збереглися елементи структурного та ієрархічного підчинення правителю в національних церквах, обов'язок дотримання принципів оснований на «*Quinque sola*», вимога покори та пожертви десятини, та навіть ієрархічна ступневність. Найбільших змін зазнав саме зміст.

Православний оглядач, прот. М Козлов у своїй книзі «Западное христианство: взгляд с Востока» з достатньою часткою категоричності на прикладі сприйняття Святого Письма Реформацією описує її наслідки: «Лютер мав намір звільнити віруючих від духовного деспотизму і сваволі. Але, відкинувши авторитет папи, він в силу логічної необхідності, відкинув і авторитет римо-католицької ієрархії, а потім святих отців і Вселенських соборів, тобто відкинув все вселенське Святе Передання. Відкинувши в ім'я особистої свободи весь авторитет Церкви, Лютер тим самим дав повну волю в справах віри, що призвело до поділу і відпадання від Римської Церкви. Давши народу Біблію німецькою мовою, німецький реформатор вважав, що Святе Письмо зрозуміле само по собі, і що кожна людина, яка не заскоружла у злі, буде правильно розуміти його без керівництва Церковного Передання. Однак він помилився: навіть найближчі сподвижники його по-різному тлумачили одне і те ж біблійне місце. Отже, повне заперечення всіх авторитетів

і зведення в ступінь авторитету особистої думки, суб'єктивного принципу, тобто раціоналізм в області віри, - ось до чого прийшов Лютер в боротьбі зі зловживаннями католицтва» [5, 364].

Зміщення акценту з об'єктивного виміру віри на суб'єктивно-індивідуальний, проголошення загального принципу автономії стосовно священства кожного, належності індивідуального відчитання Святого Письма, власного успіху як знаку дії Божої благодаті, наперед визначення індивідуальної долі кожного, покликання, власного акту віри, привело в крайніх своїх проявах до втрати сутності християнства, до деформації та спотворення. Це стало викликом вже не лише для Католицької Церкви, яка після Тридентського Собору зайняла захисну позицію аж до II Ватиканського Собору, але й для самих ранньопротестантських деномінацій.

Про кризу та небезпеку автономії в релігійному досвіді чітко застерігав у своїй статті «Автономія і теномія» [6] український християнський філософ та богослов о. Василь Зеньківський, уродженець, м. Проскурів на Хмельниччині. Він прослідковує розвиток кризи «незалежної моралі», яка стосується не так зміни течії філософської етики, але глибоких здвигів у самій моральній свідомості. І в якості виходу з такого глухого кута мислитель бачить необхідність формування «теномічної психології» новітньої людини. Віра в прогрес та поступова раціоналізація життя, віра в людину, її силу і велич, і пов'язаний з нею соціальний утопізм, які визначали духовне життя Європи, не продемонстрували своєї життєздатності перед викликами Постмодерну. Етичний імманентизм, тобто віра в чисту мораль, справжню і глибоку, без будь-якого зв'язку з трансцендентним, з Богом, себе не оправдав.

Зіткнення ідей автономії і теномії тісно пов'язане із цілим устроєм сучасного світогляду, адже саме ідея етичної автономії, філософськи обґрунтована лише Кантом, внутрішньо підготовлена і гуманізмом, і Просвітництвом, і Реформацією, становить духовне осердя епохи. І саме тому повернення до теномії сприймається як небезпека «нового середньовіччя» [6, 47]. Автор окреслює середньовічну авторитарну систему християнської моралі як гетерономія, щось, що дане та продиктоване згори, нав'язане ззовні. Не даремно, що містичні поклики пошуку свободи сформувались у вигляді протесту саме цій системі.

У своїй філософській системі Кант поставив людину на п'єдестал духовного означення. Людина, яка є ціль сама в собі, визначає моральну вимогу, визначає своє духовне життя поза і без потреби релігійного досвіду і пізнання. Кант розв'язує проблему духовного стремління людини за допомогою категоричного імператива, чистої волі, системи трансценденталізму, в результаті чого емпірична людина опинилась відірваною в нежиттєздатному зв'язку зі своєю трансцендентальною проекцією. Емпірична людина не стає суб'єктом свободи, але її трансцендентальний суб'єкт; вона ж сама стає ареною свободи. Як емпірична особистість в цій системі людина є лише об'єкт, а не суб'єкт етичної діяльності.

Віднайдення своєї суті можливе лише за умови трансцендентного спрямування, релігійного досвіду, дієвості теномії, яка є в першу чергу не антропо, а Христоцентрична. Втрата людиною Христоцентричності – це спотворення

власної природи [7]. Напруга між автономією та теомією з'явилася внаслідок розриву між двома вимірами пізнання – вірою і розумом, які є продовженням одна одної, та доповнюються саме в релігійній дійсності. Наслідком практикування своєї етичної автономії поза Христом спричинило гостре відчуття надщербленості людської природи, гріха, що знайшло свою реалізацію вже у психопатології. Таким спільним викликом для всього християнства є поява новітніх месій, пророків, цілителів (Аделада, Мунтян), під впливом надщербленої автономії яких, пригнічуються автономії інших, руйнуються емпіричні життя. З історії появи різних сект відомі випадки колективних жертвоприношень, суїцидів, девіацій поведінки, нейро-лінгвістичного програмування (зомбування). Поза Христом людська етична автономія не може бути свobodною, самодостатньою.

Не меншим викликом перед лицем всього християнства є тенденції творення постмодерної «ерзац» релігії в технократичному формулюванні, про що недавно наголосили інтелектуали в «Паризькій декларації» [8]. У Декларації наголошується про джерела та витoki Європи, яку сформували християнство та традиції Греції і Риму. Культурна єдність Європи без політичного примусу стала можлива завдяки універсальній владі Церкви. Європейські цінності справедливості, співчуття, милосердя, прощення, добродійності є безсумнівною християнською спадщиною. Проте, ця Європа перебуває в небезпеці від лібертаріанського гедонізму, індивідуалізму в суспільстві, ізоляції та відсутності відчуття мети. Нав'язується технократична модель політичного співіснування, що не основана на жодних цінностях, але є технічною формою демократії, що набирає рис тиранії.

Вихід із загрозливого становища автори Декларації пропонують розпочинати з теологічного самопізнання та подолання експерткратії (влади експертів), яка витіснила чесноти мудрості, тактовності, справжньої культури. Потрібно відродити відчуття духовної величі і надати йому відповідної ваги, щоб наша цивілізація змогла захистити себе від зростаючої влади матеріального багатства, а з другого – від засилля вульгарних масових розваг. Ми потребуємо відродження моральної культури [8, 29-30]. Відмовитись від своєї спадщини та традиції буде рівносильне вибиванню опори з-під ніг, адже навіть сама наука є найбільш традиційною дійсністю, що опирається на здобутки попередників.

Яку стратегію слід обрати християнству перед загрозами та викликами постмодерної епохи? Очевидно, що це не може бути постава протистояння чи конфлікту, але позиція співпраці, пошуку об'єднуючих факторів, конструктивних діалогів. Не можливо в такому контексті не згадати досягнення рішень II Ватиканського Собору, екуменічного руху, чи навіть спільних доктринальних декларацій, таких як «Спільна декларація про доктрину оправдання» 1999р. Католицької Церкви та Світової Лютеранської Федерації, чи найбільш свіжий документ 2017 року «Причастя в зростанні» (Communion in Growth) - Декларація про Церкву, Євхаристію та Служіння, яка стала результатом Лютерансько-Католицького діалогу в Фінляндії. Ці і подібні кроки вселяють надію на спільне майбутнє та подолання зовнішнього роз'єднання при внутрішній спільності.

Література

1. Christianity 2017: Five Hundred Years of Protestant Christianity / Електронний ресурс. - https://www.researchgate.net/publication/309471126_Christianity_2017_Five_Hundred_Years_of_Protestant_Christianity.
2. Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму / Пер. з нім. О. Погорілого. — К.: Основи, 1994. — 261 с.
3. Маккенни Ричард. XVI век. Европа. Экспансия и конфликт / Ричард Маккенни. - М.: РОССПЭН, 2004. — 479 с.
4. Фергюсон Ніл. Цивілізація. Як Захід став успішним / пер. з англ. В Циба. — К.: Наш формат, 217. — 488 с.
5. Протоиерей Максим Козлов, Д. П. Огицкий. Западное христианство: взгляд с Востока / М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2009. — 608 с.
6. Зеньковский В. Автономия и теонмия / Путь. - 1926. - № 3. - С. 46-64.
7. Філіпенко Н. Г. Про можливість і необхідність християнської філософії: богословська та філософська аргументація Василя Зеньковського // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. — К., 2012. — Вип. 28(41). — С. 149-156.
8. The Paris Statement «A Europe We Can Believe In» / <https://thetrueurope.eu/>

РЕФОРМАЦІЯ І ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА:
ДОСВІД МИНУЛОГО
І ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
8-9 грудня, 2017, Львів

Художній редактор — *Шибя Л. Б.*

Літературний редактор — *Дутковська Т. О.*

Верстка — *Захарків Т. В.*

Тираж здійснено у друкарні
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
79010, м. Львів, вул. Пекарська, 69

Формат 70×100^{1/6}. Папір офсетний.
Гарнітура: таймс. Умовн. друк. арк. 22,1
Тираж 100 прим.